

## KRONIKA

### Nové poznatky o vedeckej činnosti Ch. A. Zipsera

O zberateľskej a vedeckej činnosti Christiana Andreja Zipsera, jedného z najvýznamnejších slovenských mineralógov, je len veľmi málo publikovaných prác zásadnejšieho významu. Výnimkou je súbornejšie dielo Františka Kubínyho z roku 1876, ktorý ako prvý zhodnotil Zipserove vedecké zásluhy. Až o storočie neskôr pri príležitosti 100. úmrtia Ch. A. Zipsera Radim Kettner v Časopise pro mineralogii v krátkom nekrológu poukázal na jeho prínos pre dejiny mineralógie na Slovensku.

V tejto súvislosti treba upozorniť predovšetkým na to, že významný podiel na jeho intenzívnom zbere a výskume minerálov na Slovensku mali rozsiahle styky s vynikajúcimi osobnosťami viedajšej mineralogickej vedy takmer na celom svete. Najvýrečnejšie o tom hovorí jeho členstvo v 62 vedeckých spoločnostiach, ústavoch a múzeách v celej Európe. Takéto jeho styky doteraz bližšie nepoznáme, ale je predpoklad, že sa pri systematickom a cieľavedomom historickom výskume získajú nové objavy, predovšetkým zo Zipserovej korešpondencie, doteraz ešte nespracovanej, z archívnych fondov u nás aj v zahraničí.

Téma o vedeckých stykoch Ch. A. Zipsera je pokroková nielen preto, že Zipser významne prispel do rozvoja mineralogickej vedy na Slovensku, ale že popri svojej vedeckej činnosti venoval celý svoj život zberu minerálov na slovenských aj mimoslovenských náleziskách. Zberom sústavne prispieval kultúrnemu a materiálnemu povzneseniu desiatok vedeckých inštitúcií, ústavov a škôl v celej Európe, lež aj na amerických kontinentoch, čím propagoval rozmanitosť slovenských minerálov a nerastného bohatstva Slovenska.

Z jeho bohatej a rozsiahlej korešpondencie sa v Mestskom archíve v Banskej Bystrici zachovala len nepatrná časť. Ide o listy adresované Zipserovi, medzi ktorými sú aj dva od významného talianskeho mineralóga Charleho Josepha Gismondiho, profesora mineralógie na univerzite v Ríme.

Písomný styk nadviazal Zipser s Gismondim 8. októbra 1822. Vyplýva to z listu zo 16. novembra 1822. Obsahom tohto listu, ako aj ďalších listov je želanie o vzájomnú výmenu minerálov, ktorá sa medzi obidvoma autormi listov uskutočnila. Zipser zasielal Gismondimu minerály z Uhorska, Sedmohradska a Banátu. Od Gismondiho na výmenu mohol dostať minerály z Talianska. Po smrti Gismondiho A. Zipser korešpondoval s jeho žiakom a nástupcom, profesorom P. Carpim.

Záverom treba uviesť, že tento, aj keď krátky písomný styk Zipsera s Gismondim, je pozoruhodný tým, že Gismondi bol začiatkom 19. storočia jedným z najvýznamnejších talianskych mineralógov. Na jeho počesť bol pomenovaný aj minerál gismondin ( $\text{Ca}[\text{AlSiO}_4]_2 \cdot 4 \text{H}_2\text{O}$ ) z Capi di Bove v Taliansku, vytvárajúci polguľovité alebo stĺpcovité agregáty s drúzovitým povrchom bielej, modrastej, až červenej farby, príp. bezfarebný.

Ivan Herčko

## LITERATÚRA

- Herčko, I. 1975: K. A. Zipser — autor prvej topografickej mineralógie Uhorska. Mineralia slov., 7, č. 1—2.

- Herčko, I. 1978: Vedecké cesty a zahraničné styky slovenského mineralóga K. A. Zipsa. Zbor. Stredoslov. múzea v Banskej Bystrici, 1 (v tlači).
- Kettner, R. 1964: Christían Andreas Zipser (1783—1864). Čas. mineral. geol. 9, č. 4.
- Kubínyi, F. 1876: Doctor Cristian Andreas Zipser. Ein Lebensbild. Pest.
- Svoboda, J. F. et al. 1960: Naučný geologický slovník. I. díl. Praha.

---

MINERALIA SLOVACA roč. 10, č. 5 (47)

Vydal Geologický prieskum Spišská Nová Ves v Alfe, vydavateľstve technickej a ekonomickej literatúry, n. p., 893 31 Bratislava, Hurbanovo nám. 6, tel. 3314 41—6

Redakcia: Geoprieskum — Mineralia slovaca, p. p. A-21, 040 51 Košice, Stará Spišská cesta, tel. 385 32

Vytlačili Východoslovenské tlačiarne, n. p., Košice

Povolené Slovenským úradom pre tlač a informácie pod registračným číslom 9/11

Cena jedného čísla 15 Kčs

Objednávky adresujte redakcii časopisu

Subscriptions and correspondence concerning advertisements be sent to SLOVART Ltd., The Mineralia Slovaca is also available on an exchange basis. For details please write to the Editor, Mineralia Slovaca, P. O. Box A-21, 040 51 Košice, Czechoslovakia.